

Een moer is een moeder

Hugo Lambrechts-Augustijns

In het vorige artikel hebben we besproken dat iemand helemaal niets meer heeft als hij geen nagel meer heeft om zijn gat te krabben. “*Geen moer*” betekent ook ‘helemaal niets’, maar de nuance ligt iets anders. ‘*Ergens geen moer aan vinden*’, ‘*het kan me geen moer schelen*’ of ‘*ik snap er geen moer van*’ zijn enigszins grove uitdrukkingen en de volgende gezegdes hebben dezelfde betekenis en functie: *geen bal, geen donder, geen bliksem, geen barst*.

Met ‘moer’ bedoelde men oorspronkelijk ‘de moeder van de duivel’. Het wegvallen van klanken midden in een woord wordt ‘syncope’ genoemd. Zo is ‘*sire*’ ontstaan uit ‘*sinere*’. Een moer is dus een moeder.

Moer is ook slijk, slik, veenaarde of moeraarde. Uit moer is het woord *maras* ontstaan, wat het Middelnederlandse *moras* (moeras) voor een moerassige of drassige bodem werd. In het Frans spreken we van een ‘marais’. Vondel schreef een nogal dubbelzinnig versje met: “*Gelukkig is het land, waar het kind zijn moer verbrandt*” (met een woordspeling op moeder).

Naast de samenstelling voor ‘moeder’, werd moer ook in zaaknamen gebruikt: “*Een cruuskeyn van moerre van perle*” (paarlemoer).

Moer is droesem, bezinksel, zoals de moer van de wijn (*mère de vinaigre*). Volgens sommige auteurs is dit begrip uit ‘moeder’ ontstaan in de betekenis van ‘modder’. We wijzen wel op het feit dat Adam uit modder werd gemaakt en niet Eva. Het kan ons wel een moer schelen dat Adam na het eten van de appel een modderfiguur sloeg. In het hof van Eden had hij beter van de moerbesie gegeten. Dit woord komt van het Latijnse ‘*môrum*’ en het Germaanse ‘besie’. Besie is een bes, wat ook van de druif wordt gezegd.

Adam heeft dus de overeenkomst met God naar zijn moer geholpen (de betekenis van moeder zou hier verwarrend zijn). *Iets naar zijn moer helpen* is iets kapotmaken, vernielen. Vaak gaat het om een onopzettelijke vernieling. Varianten op de uitdrukking zijn: *iets naar de filistijnen helpen* of *iets naar de knoppen helpen*. De Filistijnen zijn bekend uit het Oude Testament (beschreven in het boek Richteren) en leefden tussen de 13de en de 7de eeuw voor Christus in de buurt van Gaza. Wegens hun streven naar gebiedsuitbreiding waren zij niet geliefd bij hun joodse buren. In hetzelfde gebied is nu het een en ander naar de knoppen. Hegel heeft eens gezegd: “*De geschiedenis leert ons dat de geschiedenis ons niets leert*”.